

ยมกปาติ (๗)

สุภีร์ ทุมทอง

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ยมกปาฐิ

ยมกปาฐิ : แสดงอธิบายหลักธรรม ๑๐ เรื่อง

(๑) มุขยมก (๒) ขันธยมก

(๓) आयตनยมก (๔) ธาตุยมก

(๕) สัจจยมก (๖) สังขารยมก

(๗) अनुसยยมก (๘) จิตตยมก

(๙) ฌัมมยมก (๑๐) อินทริยยมก

เล่ม ๓๘ ยมก ภาค ๑ มี ๗ ยมก

เล่ม ๓๙ ยมก ภาค ๒ มี ๓ ยมก

๓. อายตนะยมก

(๓) อายตนนยมก

อายตนนยมก เป็นตันไป มี ๓ วาระ

๑. ป้อนัตติวาระ

๒. ปวัตติวาระ

๓. ปริญญาวาระ

(๓) อายตนยมก

ปณฺณัตติวาระ มี ๔ วาระ

๑. ปทโสธนวาระ

๒. ปทโสธนมุลจกฺกวาระ

๓. สุตฺถายตนวาระ

๔. สุตฺถายตนมุลจกฺกวาระ

แต่ละวาระ มี ๒ ส่วน คือ อนุโลม กับ ปัจจณีก

ใน อนุโลม และ ปัจจณีก มี ๒ ส่วน คือ อุทเทส กับ นิตเทส

ปรหมัตถธรรม ๔ กับ आयตนะ ๑๒

๑. จักขายตนะ = จักขุปสาท
๒. โสทายตนะ = โสตปสาท
๓. ฆานายตนะ = ฆานปสาท
๔. ชิวหายตนะ = ชิวหาปสาท
๕. กายายตนะ = กายปสาท
๖. มนายตนะ = จิต ๘๙
๗. รูปายตนะ = วัณณะ
๘. สัททายตนะ = สัททะ
๙. คันธายตนะ = คันธะ
๑๐. รสายตนะ = รส
๑๑. โผฏฐัพพะายตนะ = ปฐวี, เตโช, วาโย
๑๒. ฐัมมายตนะ = สุขุมรูป ๑๖,
เจตสิก ๕๒, นิพพาน

(๓) อายตนยมก

ทวารทสายนานี: จกขายตน์ โสตายตน์
ฌานายตน์ ชิวหายตน์ กายายตน์,
รูปายตน์ สททหายตน์ คนธหายตน์ รสายนตน์
โผฏฐพพายตน์, มนายนตน์ ฌมมายตน์.

(๓) อายตนยมก

จกฺขุ จกฺขายตฺนฺนํ?

ทิวพฺพจกฺขุ ปญฺญาจกฺขุ จกฺขุ น จกฺขายตฺนํ,

จกฺขายตฺนํ จกฺขุ เจว จกฺขายตฺนญจ.

จกฺขายตฺนํ จกฺขุติ?

อามนฺตา.

จกฺขุ = ทิวพฺพจกฺขุ, ปญฺญาจกฺขุ, จกฺขายตฺนํ

(๓) อายตนยมก

โสตร์ โสตายตนนฺตี?

ทิวฺพโสตร์ ตณฺหาโสตร์ โสตร์ น โสตายตฺนํ,

โสตายตฺนํ โสตถฺยเจว โสตายตฺนญจ.

โสตายตฺนํ โสตฺนฺตี? อามนฺตา.

โสตร์ = ทิวฺพโสตร์, ตณฺหาโสตร์, โสตายตฺนํ

(๓) อายตนยมก

ฌานํ ฌานายตนนฺตี? อามนฺตา.

ฌานายตนํ ฌานนฺตี? อามนฺตา.

ฌานํ = ฌานายตนํ

ชีวฺหา ชิวฺहाยตนนฺตี? อามนฺตา.

ชีวฺहाยตนํ ชิวฺหาตี? อามนฺตา.

ชีวฺหา = ชิวฺहाยตนํ

(๓) อายตนยมก

กาโย กายายตนนฺตี?

กายายตน์ จเปตฺวา อวเสโส กาโย น กายายตน์,

กายายตน์ กาโย เจว กายายตนญจ.

กายายตน์ กาโยตี?

อามนฺตา.

กาโย = รูปกาโย, นามกาโย, สมมุติกาโย, กายายตน์

(๓) อายตนยมก

รูป รূपायตนนติ?

รূपायตน์ จเปตฺวา อวเสสํ รูปํ รูปํ น รূपायตน์,

รূपायตน์ รูปญฺเจว รূपायตฺนญจ.

รূपायตน์ รูปนฺติ? อามนฺตา.

รูปํ = ปิยรูปํ สาทรูปํ, รূपायตน์

(๓) อายตนยมก

สทโท สทททายตนนฺตี?

อามนฺตา.

สทททายตน์ สทโทตี?

อามนฺตา.

สทโท = สทททายตน์

(๓) อายตนะยมก

คนุโธ คนุธายตนะนุติ?

สีลคนุโธ สมာธิคคนุโธ ปญญาคนุโธ คนุโธ น คนุธายตนะ,
คนุธายตนะ คนุโธ เจว คนุธายตนะญจ.

คนุธายตนะ คนุโธติ? อามนุตา.

คนุโธ = สีลคนุโธ, สมာธิคคนุโธ, ปญญาคนุโธ, คนุธายตนะ

(๓) อายตนยมก

รโสะ รสอายตนนุติ?

อตฺถรโสะ ฌมฺมรโสะ วิมุตฺตฺรโสะ รโสะ น รสอายตน์,
รสอายตน์ รโสะ เจว รสอายตนญจ.

รสอายตน์ รโสะติ? อามนฺตา.

รโสะ = อตฺถรโสะ, ฌมฺมรโสะ, วิมุตฺตฺรโสะ, รสอายตน์

(๓) आयतन्यमक

इण्डरपो इण्डरपायतननूति? आननुता. इण्डरपायतनं इण्डरपोति? आननुता.

इण्डरपो इण्डरपायतननूति?

आननुता.

इण्डरपायतनं इण्डरपोति?

आननुता.

इण्डरपो = इण्डरपायतनं

(๓) อายตนยมก

ไมฺหฺรพฺโห ไมฺหฺรพฺหายตฺนนฺติ? อามนฺตา. ไมฺหฺรพฺหายตฺนํ ไมฺหฺรพฺโหติ? อามนฺตา.

มโน มนํายตฺนนฺติ?

อามนฺตา.

มนํายตฺนํ มโนติ?

อามนฺตา.

มโน = มนํายตฺนํ

(๓) อายตนยมก

โงฐโท โงฐพพายตณนตี? อามนตา. โงฐพพายตณนตี โงฐโท? อามนตา.

ธมฺโม ธมฺมายตณนตี?

ธมฺมายตณฺ จเปตฺวา อวเสโส ธมฺโม น ธมฺมายตณฺ,

ธมฺมายตณฺ ธมฺโม เจว ธมฺมายตณญจ.

ธมฺมายตณฺ ธมฺโมตี? อามนตา.

ธมฺโม = ปรมตฺถธมฺโม, ปญญตฺติธมฺโม, ธมฺมายตณฺ

(๓) อายตนยมก

น จกฺขุ น จกฺขายตฺนนฺตฺติ?

อามนฺตา.

น จกฺขายตฺนํ น จกฺขุตฺติ?

ทีพฺพจกฺขุ ปญฺญาจกฺขุ น จกฺขายตฺนํ จกฺขุ, จกฺขุญฺจ

จกฺขายตฺนญฺจ จเปตฺวา อวเสสฺสํ น เจว จกฺขุ น จ จกฺขายตฺนํ.

น จกฺขุ = จิต ๘๙, เจตสิก ๕๑ (เว้นปัญญา), รูป ๒๗, นิพพาน

น จกฺขายตฺนํ = จิต ๘๙, เจตสิก ๕๒, รูป ๒๗, นิพพาน

อวเสสฺสํ = จิต ๘๙, เจตสิก ๕๑, รูป ๒๗, นิพพาน

(๓) อายตนยมก

น รโสะ น รสายนนุติ?

อามนุตา.

น รสายนนุ น รโสะติ?

อตฺถรโสะ ฌมฺมรโสะ วิมุตฺติรโสะ น รสายนนุ รโสะ, รสญจ
รสายนนญจ จเปตฺวา อวเสสา น เจว รโสะ น จ รสายนนุ.

น รโสะ = จิต ๘๑, เจตสิก ๕๒, รูป ๒๗

น รสายนนุ = จิต ๘๙, เจตสิก ๕๒, รูป ๒๗, นิพพาน

อวเสสา = จิต ๘๑, เจตสิก ๕๒, รูป ๒๗

(๓) อายตนยมก

อายตนะ? อายตนะอายตนะ? อามนตา, อายตนะอายตนะ อายตนะอายตนะ? อามนตา

จกขุ อายตนนตติ?

อามนตา.

อายตนา จกขายตนนตติ?

จกขายตน์ อายตนญแจว จกขายตนญจ,

อวเสสา อายตนา น จกขายตน์.

อวเสสา = จิต ๘๙, เจตสิก ๕๒, รูป ๒๗, นิพพาน

(๓) อายตนยมก

อายตนะ? อายตนาอายตนะ? อายตนะ? อายตนาอายตนะ? อายตนะ?

น มโน นายตนนฺตี?

มนํ จเปตฺวา อวเสสา อายตนา น มโน อายตนา,

มนนฺจ อายตนฺจ จเปตฺวา อวเสสา

น เจว มโน น จ อายตนา.

นายตนา น มนายตนนฺตี? อามนฺตา.

น มโน = เจตสิก ๕๒, รูป ๒๘, นิพพาน

สวัสดีครับ